

همشه‌یار

حافظ
من که باشم در آن حرم که صبا
برده‌دار حرم حرمت اوست

صفحه ۱ از ۱ | علی‌رضا میهنی

صفحه آخر

همشهری آنلاین: www.hamshahronline.ir
سایت روزنامه: newspaper.hamshahronline.ir

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (عج)، کوچه شهید سید کمال فرشی، شماره ۱۴
کدپستی: ۴۵۹۵۴-۱۹۶۶۴ | تهران، صندوق پستی ۱۹۳۹۵۱۴۴
تلفن: ۲۲۰۲۳۰۰۰، ۲۲۰۲۳۰۰۰۰ | فکس: ۲۲۰۲۳۰۰۰۰

پدیرش آگهی: ۸۳۳۲۱۰۰۰
چاپ: همشهری
تلفن: ۲۸۰۷۵۰۰۰

حضرت امیر المؤمنین علی:
زاهد در دنیا کسی است که حرام بر صبرش غلبه
نکند و خلال از شکرش باز ندارد.

اذان ظهر: ۱۲:۰۱ | غروب آفتاب: ۱۹:۰۱
اذان مغرب: ۱۹:۳۲ | نیمه شب شرعی: ۲۳:۰۰
اذان صبح فردا: ۴:۵۲ | طلوع آفتاب فردا: ۴:۵۲

سرمین من:
مدیر: زهرا عباسی
تدوین:
مدیر: عیسی محمدی
مدیر: مریم سرخوش
سرنخ:
مدیر: جواد عزیزی
مدیر: محمد جعفری
دانشنامه:
مدیر: ساسان شادمان
مدیر: زهرا حاجی
جامعه:
مدیر: شهلا طباطبایی
گزارش:
مدیر: مسعود میر
مدیر: علیرضا محمودی
مسئله آخر:
مدیر: جواد نصرتی
طرح و گرافیک:
مدیر: محمد علی حلیمی

صاحب امتیاز:
مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: محسن مهدیان
سرمدیر: دانیال معمار
دبیر تحریریه:
سید مجتبی صادقی
شهرام فرهنگ، علی عمادی
شاهین امین، حامد قوقانی
مدیر فنی: حامد یزدانی
مدیر هنری: مهدی سلامی
دبیر عکس: امیر پناهپور
سیاسی و دیپلماتیک:
مدیر: حسین ارجلو
شورنگار:
مدیر: پروانه بهرام‌نژاد
مدیر: مریم باقرپور
اقتصاد:
مدیر: محسن لطفی
مدیر: مریم موسی‌پور
تماشاگر:
مدیر: امیر محمد یعقوب‌پور
مدیر: لیلی خرسند

تهران نامه

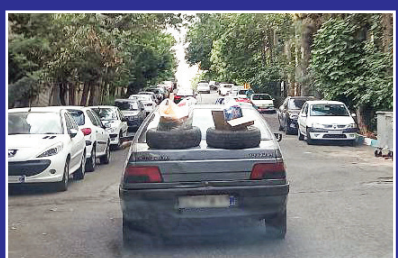
میوه‌تره‌بار در انبار مهمات

بیش از یک قرن پیش، همان روزگاری که یوسف‌آباد شباهتی به شکل و شمایل امروز خود نداشت و تا چشم کار می‌کرد محله در محاصره باغ‌ها و تپه‌ماهورها بود، یوسف‌آباد میزبان زندانی به نام زندان قزل‌قلعه بود. برای جست‌وجو درباره تاریخچه زندان قزل‌قلعه، باید سری به میدان میوه‌تره‌بار جلال‌آل‌احمد در قلب محله یوسف‌آباد بزنیم. محلی که اکنون از پرمشتری‌ترین میادین میوه‌تره‌بار پایتخت است، در دوران قاجار و پهلوی ماجراهای متفاوتی از سر گذراند؛ روزگاری انبار نگهداری از مهمات بود و دوره‌ای نیز به زندانی مخوف برای در بند کشیدن معترضان و زندانیان سیاسی تبدیل شد. در دوران قاجار که یوسف‌آباد پر از تپه‌ماهور و باغ بود و نشانی از خیابان جهان‌آرا وجود نداشت، دره‌ای بود و زمین محدوده بود به نام «دره ندید» که زندان قزل‌قلعه در جنوب این دره بنا شد. اکنون با گذشت بیش از یک قرن از ساخت یکی از مهم‌ترین انبارهای نگهداری مهمات دوران قاجار در یوسف‌آباد، دیگر نشانی از بنای قدیمی آن وجود ندارد و غرفه‌های فروش میوه جای قفسه‌ها و اتاقک‌های نگهداری مهمات را گرفته‌اند. علیرضا زمانی، تهران‌پژوه، درباره تاریخچه انبار مهمات و زندان قزل‌قلعه می‌گوید: «هنوز برخی اهالی قدیمی یوسف‌آباد میدان میوه‌تره‌بار جلال‌آل‌احمد را با نام میدان میوه‌تره‌بار قزل‌قلعه می‌شناسند؛ نامی که با بخشی جدایی‌ناپذیر از تاریخ محله یوسف‌آباد پیوند خورده است. اگرچه زندان قزل‌قلعه در دوران پهلوی اول یکی از زندان‌های مهم نگهداری زندانیان سیاسی بود، اما تاریخچه این زندان به دوران قاجار برمی‌گردد. در این دوره، برای نگهداری مهمات قشون دولتی، انباری در محدوده روستای یوسف‌آباد ساخته شد که در دوره پهلوی اول تغییر کاربری داد. هرچند قزل‌قلعه در دوره‌ای نیز به عنوان کاروانسرای برای اتراف مسافران زنجان، گیلان و... استفاده می‌شد تا در مسیر رسیدن به تهران محلی برای استراحت داشته باشند.»

دیروز نامه

خودروی حمل زباله مدرن

شاید تصور کنید اکنون ساعت ۹ شب است و خودروی پیش‌روی شما، اتومبیل مدرنی برای حمل زباله است که در یکی از محله‌های پایین‌شهر چرخ می‌زند تا زباله‌های شش‌سهر را جمع کند؛ اما اشتباه کرده‌اید. لحظه شکار عکس، چیزی حدود ۷ صبح است و این خودرو، یک اتومبیل شخصی معمولی است که در یکی از محله‌های شمال شهر در حال تردد است تا زباله‌هایش را.....! خوب، اکنون جای خالی را با عبارت مناسب پر کنید. الف) تا زباله‌های خودش را از محله جمع کند. ب) تا زباله‌های همسایه‌ها را از محله جمع کند. ج) تا زباله‌های خودش را در محله پخش کند. د) تا زباله‌های خودش و همسایه‌ها را در محله‌ای دیگر پخش کند و... ما که امیدواریم هیچ کدام از گزینه‌های بالا، واقعیت نداشته باشند، اما اگر حقیقت هم داشته باشد، باز هم جای شکرش باقی است که این شهروند خلاق با استفاده از لاستیک‌های مستعمل، جایی برای قرار دادن زباله‌ها روی صندوق عقب خودروی شخصی خود تعبیه کرده تا این کیسه‌های زباله بسته، ناخواسته وسط یک بزرگراه رها نشوند.

یادگار قوام در قلب تهران

بازارچه شاپور با معماری و حال و هوایش، مردم را به روزهای گذشته پایتخت می‌برد

نام قدیمی‌تر آن بازار قوام‌الدوله بوده؛ چراکه در زمان شاه‌طهماسب صفوی بازاری در محل فعلی این بازار در دروازه قزوین ساخته شده بود که در عصر ناصری برای اصلاح اسلوب شهر خراب شد و مجدداً بازار را قوام‌الدوله از متمولان و بزرگان یکی از خاندان‌های معروف شیراز ساخت. به همین خاطر به آن بازارچه قوام‌الدوله می‌گویند؛ اما در دوره رضاشاه به بازارچه شاپور تغییر اسم پیدا می‌کند. بازارچه شاپور در طول هفته و روزهای عادی بسیار شلوغ و پرتردد است. حال‌وهوای دوست‌داشتنی این بازارچه بسیاری از مردم شهر تهران را برای دیدن این بازارچه تاریخی به سوی مرکز تهران می‌کشاند؛ بازارچه‌ای مسقف همراه با کفپوشی از سنگ. این بازارچه با گذشت حدود ۱۶۰ سال از عمرش هنوز بوی تازگی و طراوت می‌دهد.

در روزگار قاجار، در میانه میدان حسن‌آباد تا شوش کنونی، خیابانی پر‌دار و درخت و باغی بزرگ وجود داشت که بخشی از محله سنگلج بود. سنگلج را در زمان پهلوی نخست از میان بردند. این بخش نیز گستره‌ای کوچک‌تر یافت و شاهپور یا شاپور نام گرفت که امروزه به نام وحدت اسلامی شناخته می‌شود. یکی از سازه‌های قدیمی و مهم این خیابان، بازار شاپور است. قدمت بازارچه شاپور سابق و شهید طرخانی امروز به بعد از دوره ناصرالدین‌شاه و زمان گسترش حصار تهران می‌رسد. بازارچه طرخانی یکی از معدود بازارچه‌های محلی باقی‌مانده از تهران قدیم است که هنوز هم مغازه‌های محلی در آن به کسب و کار مشغولند. بخش مسقف این بازارچه در ورودی میدان وحدت اسلامی قرار دارد.

فاطمه عباسی

چهارسوق چوبی تهران

نیز در این مکان به گشت‌زنی مشغول می‌شده‌اند. به همین خاطر کمی بالاتر از چهارسوق چوبی تهران، کوچه‌ای قرار دارد که به «کوچه داروغه» معروف است. چهارسوق چوبی اگرچه در گذشته تقاطع چهار بازار بوده، اما امروزه از این چهار بازار بزرگ فقط چهار کوچه باقی مانده است. این کوچه‌ها عبارتند از زندی، توسلی، میمنه و رضایی‌مجد.

تنها چهارسوق چوبی تهران با قدمت بیش از صد سال نیز در نزدیکی بازار شاپور تهران قرار دارد. پیشتر از ۱۲۰ سال قبل، ناصرالدین‌شاه قاجار دستور ساخت این چهارسوق چوبی و بازارهای اطرافش را صادر کرد. سقف این بنا از الیاف خرما ساخته شده و در زمان گذشته نه تنها محل عبور مرور مردم و ارتباط بین بازارها بوده، بلکه داروغه شهر و مأمورانش

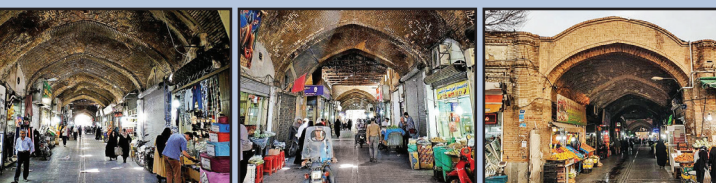
سایاط‌های معروف

سایبان‌هایی از جنس چوب و سقف‌های کاهگلی و حتی پارچه‌اند که این‌روزها در کمتر محله‌ای از شهر تهران می‌توان سراغشان را گرفت؛ اما در این بازارچه می‌توانید با این عنصر معماری قدیمی تهران آشنا شوید. بازارچه طرخانی، سایاط‌های معروفش و سقف طاق‌ضربی به نور گیوه‌های تاریخی، از جذابیت‌های گردشگری محله سنگلج و بخشی از هویت این محله‌اند.

بورس کشش

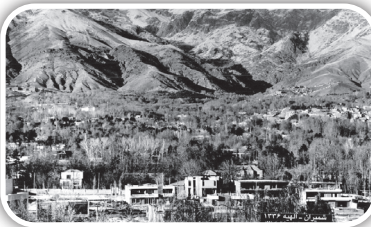
مکت

این بازارچه بورس کشش است و در کنار آن ساکنان محله سنگلج از این بازارچه خریدهای روزانه خود را انجام می‌دهند. نان، خواربار، گوشت و میوه، خیاطی، سوپرمارت، پروتئینی و... دیگر اصناف بازارچه شاپور را تشکیل می‌دهند.

الهیه

محله از ما بهتران

برخی محله‌های تهران سیم‌روش طباطبایی‌پور حاشیه‌نشین بودند و تا نیم‌قرن پیش، نشانه‌ای از شهرنشینی در خود نداشتند؛ یعنی تا چشم کار می‌کرد، باغ بود و زمین کشاورزی. اما اهالی‌اش شبی خوابیدند و صبح برخاستند و بکوه دیدند روستایشان بخشی از پایتخت شده، آن هم بخش مرغوب آن باغ‌های قدیمی به برج‌های بلندمرتبه تبدیل شدند و مثل قارچ، مرکز خرید و رستوران رویید و خلاصه ساکنانش شدند و اعیان‌نشینان پایتخت؛ یکی از این محله‌های تهران که چنین قصه‌ای دارد، محله الهیه است؛ محله‌ای در شمال پایتخت که قیمت املاکش، مثل درخت‌ها و برج‌هایش، بلندمرتبه است و دست‌نیافتنی!

تاریخش

در عهد قاجار، کمی پایین‌تر از تجریش، روستای باصفایی بود به نام زرگنده که آب رودخانه‌های گلاب‌دره و دربند، آنجا را سیراب می‌کرد. بخشی از این روستا را خورآذین می‌نامیدند که به باغ‌های گیلان‌سش معروف بود. صاحب یکی از این باغ‌های پهلوار، محترم‌الدوله از خاندان سلطنتی قاجار بود. همسرش در سال ۱۲۰۸ شمسی، باغ را با شراکت روس‌ها تبدیل به کارخانه کبریت‌سازی کرد که البته خریداران، کبریت‌هایش را نپسندیدند و بعد از مدتی کارخانه ورشکست شد. عروس آن خانواده، فخرالدوله، دختر مظفرالدین‌شاه بود که پس از مرگ بزرگ خاندان، زمین‌ها را قطعه‌قطعه کرد و فروخت. تعدادی از این قطعات را مردمی به نام میرزا جعفر حکیم‌الهی خرید. او استاد رشته حکمت الهی بود و علاوه بر کار علمی، در آبادکردن اموال خود در بخش خازری کوشید و همین شد که به مرور نام خازری را به الهیه تغییر دادند.

باغ شرکت نفت

برخی کشورها زمین‌هایی از این محله مصفا را خریدند تا سفارتخانه‌های خود را در آن بنا کنند. همچنین وقتی قیمت‌های این منطقه هنوز نجومی نشده بود، برخی وزارتخانه‌ها هم زمین‌های این محله را خریدند تا برای کارکنانشان بلندمرتبه‌سازی کنند. مثلاً شرکت نفت ایران و انگلیس باغی به وسعت ۶ هزار مترمربع خرید تا در آنجا برخی مذاکرات نفتی را انجام دهد. عمارت اولیه این باغ، در زمان قاجار در طبقه با سقف شیروانی روی سکویی ساخته شده که در طول زمان، بخش‌هایی به آن افزوده شده است. اکنون این باغ، یکی از باشگاه‌های کارکنان شرکت نفت است که برای مهمانی‌ها از آن استفاده می‌شود. در این باغ برای مدتی کوتاه هم منوچهر اقبال زندگی می‌کرد؛ مردی که سیاستمدار، پزشک، رئیس دانشگاه تهران و مدیرعامل شرکت نفت بود و در زمان پهلوی اول، وزیر و در دوره‌ای هم نخست‌وزیر شد.

اکنونش

یکی از خیابان‌های معروف این محله، خیابان فرشته است که نام کنونی‌اش، خیابان شهید فیاضی است. باغ‌موزه هنر ایرانی، محل زندگی و موزه دکتر حسینی و باغ سفارت‌های روسیه، آلمان و ترکیه هم در این محل قرار دارد. البته ساخت‌وساز به شکل امروزی در محله الهیه از دهه ۵۰ شمسی آغاز شد و بافت ساکنانش هم در طول زمان کوتاهی تغییر کرد؛ یعنی بازاری‌های ساکن مرکز شهر و متمولان پایتخت، برای فرار از آلودگی‌های هوایی و زمینی و صوتی، خانه‌هایشان را فروختند و ساکن برج‌های بلندمرتبه مناطقی چون الهیه شدند و چون هر چیز هر محله باید به همه چیزش بیاید، برج‌ها و مراکز خرید و رستوران‌ها و ورزشگاه‌های هم‌اشرافی شدند؛ البته برخی خانه‌های کوچک‌پس کوچه‌های این محله هنوز حال‌وهوای آن‌روزها را حفظ کرده‌اند.

آبادی‌های شمیران، امروز کمتر کسی نام روستای جعفرآباد را شنیده است. با وجود این، هنوز آدرواره قدیمی شرق کاخ سعدآباد به نام جعفرآباد معروف است که نشانی دیگر از وجود یک روستای ناپدید شده در شمال تجریش به شمار می‌رود.

انبوهی از باغ‌های میوه و زمین‌های کشاورزی فراوان. نامش روستای «جعفرآباد» بوده؛ روستایی کوچک که البته در دوران قاجار با گرفت و برخلاف دیگر آبادی‌های شمیران تاریخ کهنی نداشت. با وجود این، زمین‌های کشاورزی جعفرآباد و باغ‌های میوه‌اش محل کسب و کار کشاورزان باغداری بود که با کسب روزی در همین زمین‌ها روزگار می‌گذراندند. پس از تشکیل حکومت پهلوی و ساخت‌شدن کاخ سعدآباد در دوره رضا شاه، بخش اعظم زمین‌های روستای جعفرآباد در محدوده طرح کاخ سعدآباد قرار گرفت؛ هر چند بسیاری از چنارهای تنومندی که امروز در بخش‌های شرقی کاخ سعدآباد قرار دارند، آخرین بازماندگان و یادگاری‌های آن روستای فجری هستند. برخلاف دیگر

تهران مصور

روستایی در شمال تهران که ناپدید شد

در دهه‌های ۳۰ و ۴۰ با توسعه تهران بسیاری از آبادی‌های شمیران سر و شکل شهری پیدا کردند و حالا همه آن روستاها به نام یکی از محله‌های شمال شهر شناخته می‌شوند؛ روستاهای تجریش، دارآباد، اوین، درکه و... همگی امروز به محله‌ای با همان نام‌های قدیمی تبدیل شده‌اند، به جز روستای کوچکی در شمال تجریش که دیگر نشانی و نامی از آن وجود ندارد و انگار ناپدید شده است. در بالادست آبادی تجریش، روستایی بسیار کوچک وجود داشت با